

DEBRECZEN-NAGYVÁRADI ÉRTESÍTŐ.

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Felelős szerkesztő: NYIRI GÉZA.

Laptulajdonos: ZICHERMANN HERMAN.

Előfizetési feltételek:

Fizetendő Debreczenben.

Egész évre	4 kor. — fil.
Fél évre	2 " "
Közlegeknek	1 " 24 "

Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetési díjak:

Négy hasábos petit sorért 20 fillér. Nagyobb és többszöri hirdetéseknel igen kedvező engedmények tétetnek. „Nyiltér”-ben megjelenő közlemény minden petit sora 30 fillér.
Hirdetések és előfizetések helyben a kiadói hivatalnál, Csáthy Ferencz, Telegdi K. L. utóda, Budapest: Goldberger A. V., Általános tudósító VII. Erzsébet-körút 14., Blockner J., Eckstein Bernát, Haasenstein és Vogler, Bécsben, Prágában: A. Oppelík, Schaleck H. és Párisban, Hamburgban s Majnai-Frankfurtban: G. L. Daube és Mosse Rudolf hirdetési intézetében fogadtatnak el.

Szerkesztőségi és kiadói iroda:

Gróf Degenfeld-tér 3. sz.
Felelős szerkesztővel értekezhetni naponta déli 1—2 óra közt.

Kéziratok vissza nem adatnak.

A kereskedelem szerepe az iparpártolásban.

Debreczen, okt. 26.

Anglia fennen hirdeti, hogy a XX-ik században a háborúk tulnyomóan gazdasági érdekekből kifolyólag keletkeznek, a mit be igazol a kínai és transvaali hadjáratok esete is. Kielestedtek az egyes országokban a megélhetés és vagyonosodás feltételei, szükké vált az országok szerint elhatárolt érdekkör és az életfeltételek világgraszoló munkásságot irnak elő.

És így ne csodálkozzunk azon, ha Magyarország is, okulva a világfejlődés eseményein, ki akarja venni a versenyzésből az őtet megillető részt és nem akar szorítkozni a kicsinyes munkásságra.

Mezőgazdaság, ipar és kereskedelem, ez az a három gazdasági tényező, melynek a kultiválására egyaránt törekednünk kellene. És kétséget sem szenved, hogy ezek fejlesztése kivétel nélkül lehetséges volna, ha nem lánczolna bennünket a szomszédos ipargazdag Ausztriához egy reánk nézve igen kedvezőtlen, ugynevezett viszonyossági szerződés.

A monarchia hatalmi érdekei egyelőre gátat vetnek a magyar gazdasági érdekek természetes fejlesztésének hazánkban.

Ez baj, de még nagyobb baj, hogy e viszony hamis felfogása még arra bír, hogy helytelenül levont következtetésekkel még rontsunk az amugy is keserves helyzetünkön.

És rontunk ezen akkor, midőn a mezőgazdaságnak fölényére hivatkozva, az ipart csak melléktényezőnek tekintjük, a kereskedelmet pedig egyenesen mint felesleges rosszat tüntetjük fel.

A honi ipar fejlesztése van ez időszerint napirenden. Szükségesnek bizonyult, hogy nemzeti iparórré váljunk, hogy a meglévő ipart megvédjük, hogy a honi ipar czégére alatt elkövetett visszaéléseket pellengérré állítsuk. Megteszszük a magunkét, nem tö-

rődünk azzal, hogy ezen irány sovíniszta volta minden ember tetszését meg nem nyerheti.

Minél inkább tisztába jöttünk azzal, hogy iparalkotásaink az erősen fejlett iparállammal szemben nem ölthetik a kívánt arányokat, ha a kereskedelmet mint iparalkotási tényezőt az iparalkotásba be nem vonjuk.

Ma már az iparosok határozottan kijelentik, hogy a kereskedelem támogatása nélkül az ipar ez országban kellő polczra nem emelkedhetik, nem boldogulhat.

Ebből kifolyólag ment a kereskedelemre az a kérdés, hogy akar-e és tud-e az iparpártolási akcióba befolyjni; milyen reményeket fűz az ilyen törekvésekhez, a kis- vagy nagyipart képes-e inkább támogatni és milyen eszközökkel?

Ugyanakkor, midőn az iparosok ezen kérdés tisztázásához jutottak, készülöben van a kereskedelmi országos szervezet, melynek talán szintén egyik fontos témája lesz, hogy miként fejlesztheti a kereskedelem a honi ipart.

Nem lehet tehát sem az iparost, sem a kereskedőt hazafiatalansággal vádolni, hisz mindketten keresik a kapcsolatot a közös boldogulásra; és csak az a kérdés, hogy a létért való küzdelemben az osztrákkal kötött kedvezőtlen szerződés lesújtó hatása alatt, kinek milyen szerep jut a gazdasági élet harcában.

Tudatlannak kell azt nevezni, ki feltételezi a kereskedelemről, hogy az iparalkotással még meg nem próbálkozott. A kereskedelem, még mielőtt ezen hazafini kötelességére figyelemtették volna, már régen foglalkozott e fontos nemzetgazdasági kérdés praktikus megoldásával.

Vezérelte őt ezen törekvésében egyrészt a hazafiasság, másrészt tán érdekében állónak vélte működési körének szélesbítését.

Vagyonokat őlt bele a kereskedelem első

sorban a hazánk nyersterményeivel összefüggésben lévő iparágakba és a ki ilyenekbe nem foghatott, saját üzletének működési körében igyekezett ipart teremteni. Sajnos, működése közepette rájött arra, hogy azt, a mit ez országban jobb években alkotott, rosszabb években teljesen elsodorják a kedvezőtlen gazdasági conjuncturák.

Nem az értelemhiány okozta ezen kudarcot. Bátran kimondhatjuk, hogy a magyar kereskedelem, értelem és leleményesség tekintetében bármely ország kereskedelmével szembeállhat. Az értelmetlenség szemrehányását egyáltalán csak úgy foghatjuk el, hogy ha kimutatnak a világon egy országot, kiváltképpen mezőgazdasági államot, a mely védelem nélkül a határon ipart teremteni képes lett volna. Ilyen nincs.

Az ipar és kereskedelem fejlesztését vagy természetből kedvező talaj, vagy védelem a határon segítették elő. Nincsen iparállam, a mely ezen feltételek híján létrejött volna.

Ezen védelmet mi teljesen nélkülözzük és így ipar és kereskedelem nálunk örökösen meddő munkára vannak kárhóztatva.

Nem csoda tehát, hogy ha ennyi csalódás után a kereskedelem iparalkotási kedvező minimumra leszállott. Hisz elvégre nem lehet feladatunk, hogy a kisipar és kereskedelem terén szerzett garasokat az iparpártolásba egészen beleöljük.

Jó lesz tehát, hogy ha recrimináló hazafiak vádaitat mérsékelik; nem az emberben lakik a tehetetlenség; ez az ádáz szerződési viszonyunk egyik kifolyása.

Mi pedig, kik a hazai iparpártolás ügyét magunkévá tettük, legyünk tisztában azzal, hogy mit követelhetünk a kereskedelemről az iparalkotás terén.

Ha igazságosak akarunk lenni, úgy csak annyit követelhetünk a kereskedelemről, hogy az szerzeménynek bizonyos hányadával az iparpártolásba belefolyjon, nem pedig azt,

hogy egész szerzeményét e célra áldozza, a mi egyszerűen nemzetgazdasági oktalanságszámba menne.

Végül kiviláglik mindezekből, hogy a kormány feladata a belkereskedelmet az országra kihatóan egészséges irányban fejleszteni és védelmezni, hogy a kereskedelem minél nagyobb részt vehessen a honi ipar fejlesztésében.

— n. —

A színház és az ifjuság.

Debreczen, okt. 26.

Haragos panaszzsal állott be hozzánk egy deresedő, tisztos ur, hogy diák-fiát az osztálytanár nem engedte a „Váljunk el” előadására s erős expektoráció kíséretében a szülői hatalom korlátozásának, basáskodásának, sőt mi több — disznóságnak nevezte ez eljárást. Nagyon könnyen érthető, hogy nem ragadtattuk el magunkat az igaztalan fölháborodás heve által, hanem hevenyében leszállították az atyai fölrucczanást a maga értékére s elég bátorságot érezünk arra, hogy ez alkalomból a nagy nyilvánosság előtt is elmondjuk a magunk véleményét.

A szinpadra hozott művek helyes és tapintatos alkalmazása után lehet szó a tanuló ifjuságról, különben csak az erkölcsi érzés elleplezésével említhetjük meg azt, már pedig inkább minden élvezettől foszszuk meg a diákságot, de erkölcsi tisztaságát ne bántsuk, mert ez egyedüli sajátja, melyet az édes anyatejjel magába szív. Önkéntelenül is bünt követ el az, a ki azt követeli, hogy a színház a tanuló ifjuság előtt mindenkor nyitva álljon. Ez annyi volna, mint azt mondani a diákságnak, hogy reggel imádkozzék, nappal járjon iskolába s este — szabad a vásár. A szülők nem azért nevelik annyi gyengédséggel szívük vérért, hogy az élet tavaszán már hervadni lássák reménységük fésző bimbóját, nem azért nyomja az édes anya a tanodába hosszú évre utazó gyermeke homlokára a válás fájó bucsucsókját, hogy annak helyét a ledérség szeplője mocskolja be, nem azért fárad napestig a családjáért élő-haló atya pénzt áldozván gyermeke kiképezetésére, hogy a pénz egyrészen mérget vegyen, az ugynevezett szinpadi frivolitások mérge alakjában; hanem az erény útján járva szívét-lelkét nemesítse, tudományos kép-

TÁRCZA.

ILKA.

A színésznő halálos fáradtan szállt a kocsiába. Ugynevezett kiabálás szerepe volt, aztán különben is meghűlt gégevel jött már a színházba.

Híres, szőke haja csak úgy lazán volt felcsavarva fejére. Hosszú, sötét szempillái bágyadtan csukódtak le fekete szemére. A kocsi ringása jól esett neki, mintha csak lágy bölcsőben ringatták volna. Lehet, hogy el is alszik, ha mellette ülő leánya hirtelen meg nem szólal.

— Mama, nem mostad le jól a festéket arczodról.

— Lehet. Nagyon siettem.

— Fáradt vagy?

— Nagyon.

A társalgás abbamaradt. A színésznő megint lehunytá szempilláit, a leány pedig kibámult az ablakon.

A leány tizenhat éves volt. Sovány, igénytelen, keskeny arczu teremtés. Sokan csodálkoztak rajta, hogyan lehet a szép, szőke asszonynak ilyen igénytelen, se nem szép, se nem csunya leánya?

A színésznő talán maga csodálkozott legjobban. Megérkeztek. A leány jól bepölyvált az asszony meghűlt torkát, csak azután engedte kiszállni.

— Szörnyen éhes vagyok, — mondta a színésznő a lépcsőházban — szólalt Marinak, Ilka?

— Szóltam, mama. De nem hiszem, hogy használt volna. Nagyon haragszik reád.

— Haragszik reám, mert ellopta a koralánczomat?

— Nem, hanem mert szemére lobbantottad. Én is értelek, mama. Mari mindig lopott és te sohasem szóltál, mi jutott eszedbe, hogy így felbőszítsd?

— Nagyon szemtelen volt. Én meg éppen az új szerepemre készültem. Tudod, hogy ilyenkor milyen ideges vagyok.

Félelken csöngettek. Mari zord méltósággal nyitott ajtót, a színésznő legbájosabb mosolyával, minőt csak milliómosokra és újságírókra szokott vezetgetni — szállította meg:

— Gondoskodott vacsoráról, Mari?

— A nagysága elfelejtett pénzt hagyni.

— Ugyan ne ostobáskodjék.

Én nem tudok hitelezni. Miből? Még rám fogynak megint, hogy loptam.

— De Mari, legyen esze...

Mari felvonta vállát. A színésznő halkan suttogott vele. Mari eleinte a konok tagadás álláspontjára helyezkedett, de aztán egyszerre lágyabb lett a hangja s mikor a színésznő valami fekete bársony ruháról kezdett suttogni, teljesen megadta magát és Ilka már csak a végszókat hallotta:

— Mindjárt leszaladok A csemegés bölt még nyitva van... Teát is tetszik parancsolni? Igaz, majd elfelejtettem, egy ur várja a nagyságáékat a szalonban.

A késői látogatás nem volt különös, a szép Magda előadás után szokta fogadni a bizalmasabb barátait.

A szalonban levő ur azonban nem tartozhatott ezek közé, mert kissé zavartan állt fel helyéről. A színésznő, a már nála általánosan ismert édes mosolylyal ment elébe, bár sejtelve sem volt arról, hogy ki ez az idegen ember.

— Tarczay Kálmán vagyok. Ha nagyságod kegyeskedik még emlékezni...

A leány arca vörvörösre gyult, a színésznő azonban elfogultan, nyájassággal nyujtotta kezét.

— Természetes, hogy emlékezem. — Szegény megboldogult férjem olyan jó barátságban volt az ön családjával.

A fiatal ember zavartan hallgatott. Ő nagyon jól tudta, hogy a szegény megboldogult Forgács boldogtalan házassága miatt lőtte magát föbe.

Az asszony pár pillanatra kiment a szobából, hogy Marival újabb tárgyalást kezdje. Ezt a messziről jött vendéget meg kell kínálni egy csésze teával. Mikor az ajtó bezárult mögötte, a sápadt leány előre lépett és sötét, elborult szemmel nézte végig a fiatal embert.

— Miért jött ide?
— De kisasszony... bocsásson meg...
— Nem, sohasem fogom megbocsátani, hogy minket ilyen helyzetben látott. Mit akar itt?
— Mint édes atyjának jó barátja...
— Ha édes apámnak igaz barátja volt, nem szabad lett volna erre a küszöbre lépnie. Maga jól tudja, hogy hogyan halt meg az apám...

A leány letörölte könnyét és fölemelte fejét: — Azt hiszi, sajnálom? Nem! Nem! Minek vett színésznőt feleségül?

— De Ilka...

— Halgasson! Nem vagyok kíváncsi arra, hogy miket fog hazudni. Én akarok önnek beszélni. Igazságokat. Ön eljött mihozánk, mert látni akarta anyámat, az érdekes asszonyt Hát még a mi érdekes életünk! Tudja, miért ment ki az anyám? A szobaleánytól ment pénzt kölcsön kérni, hogy magát megkínálhassuk valamivel. Jól fog esni mgsának a vacsora? — Ez még semmi. Reggel jön veszekedni a fiakkeres, a szabó, a divatárusnő, néha olyan lármát csapaak, hogy a lépcsőházban is meglehet hallani. Néha hetekig eljárnak veszekedni. Rossz világ jár reájuk, meg reánk is, míg egyszer csak jön valaki és kifizeti őket.

— Hallgasson az Istenért! Maga sem tudja, mit beszél.

— Az igazságot. Miért jött ide maga hozánk? Oh, mennyire gyűlölöm ezt az egész világot...

— Ilka, édes barátnóm...

— A maga barátnője? Ugyan mit akar tőlem? Valaha az voltam. Együtt jártunk a nagy kertben, elmentünk a Tündérországra. Emlékszik-e még Tündérorszagra? Én ugy szeretném elfelejteni. Nincs olyan piszok, nincs olyan gyalázat, nincs olyan szegény, mely ismeretlen volna előttem. Itt történik minden a szemem előtt s előbb-utóbb nekem is részt kell vennem benne.

zetségével örömet szerezzen, önmagának életboldogságot; az életboldogság pedig nemcsak a szívből, hanem a lélekből is fakad, mert a szív hamar ellángol, de a lélek örök s még megtörve is magasztos lehet. S ha van szülő, a ki hivatását nem képes jól fölfogni, nagyon helyesen cselekszik a tanár, ha a félszeg irányának útját állja s a gyermek erkölcsének megrontását megakadályozni igyekszik.

A szülők vágya csak az lehet, hogy gyermekeik életboldogságának biztos és megindíthatatlan alapot teremtsenek. Ezt korántsem a színház adja meg, hanem a tudományos műveltség. Lesznek, talán éppen a szülők között, a kik azt mondják, hogy gyermekeiket nem akarják zárdalag neveltetni, hanem szabadon, hogy életrevaló, szemes ember válják belőlük. Semmi ellenvetésünk. Helyes! Korunk éppen az a kor, a mikor nemesnek áll a világ, vaknak az alamizna. De hát hol válik a fiu szemessé? Talán a „Váljunk el“ előadásán. Oh! nem, itt legfőbb szemtelenség lesz. Az életrevalóságot, szemességet is nagy részben az iskolának kell megadni s főképp az okos, helyes irányú szülői vagy házi nevelésnek, de nem ám a színháznak.

A színpadra kerülő darabok többfélék. Egy fajuk edz, nemesít. Ezek a jó drámák. Másrészt mulattat, szórakoztat. Ezek a vígjátékok, bohózatok. A legnagyobb rész a frivolitásból áll, a frivolitásból. Nos hát ilyen előadásokra még a szülők kedvéért se bocsáthatja a tanár tanítványát.

Tagadhatatlan, hogy a színház kellemes időtöltés s a színműirodalom oly nemes gyönyörök tartalmát, melyeknek fénye jótékony hatással van a kedélyre; de bezeg az operettek hosszú sorozata, a sok mezatlenség és frivolitás, a francia bohózatok pikantériái és trágárságai, ezek biz' nem valók a tanuló ifjúságnak.

A tanári kar tudja, hogy melyek azok a darabok, a melyek a tanulók hazafias érzületére, erkölcsére jó hatással vannak. Valahányszor ezek közül kerül színpadra, szíves készséggel megengedik az előadásra való megjelenést. Herczeg Ferenc „Ocskai brigádéros“-ának, Katona József „Bánk bán“-jának előadásán szinte ronggett a ház a diákság lelkes tapsától. Volt a színházban elég diák. Igen helyesen. Nagyon sok szépet, jót tanulhat a tanulóifjúság a színházban; de a darabok megválasztását bízzák csak a szülők a tanároknak.

Sohase lobbadozzék a szülő a miatt, ha a tanár nem engedi a diákot a színházba; jót cselekszenek vele. Nem basáskodás, legkevésbé disznóság; hanem a legatyailabb, a legjobb indultu gondoskodás. X.

Hétről-hétre.

A hét érdekesen vált be. Csupa tüntetés, csupa ablakbeverés. Az utczákon üvegdarabok tömege, néhol elvétve egy kis vér, bekötött fejű emberek, szuronysegező bakák, marsra rohanó huszárok.

A pesti és vidéki sajtó alaposan fel is fujta a hecczet. Csinált belőle ribilliót, néplázadást, pedig hát az egész nem volt több, mint egy kis parázs tüntetés.

— Ilka, hallgasson meg engem...

— Maga hallgasson meg. Kérni akarom valamire. Arra, hogy menjen el innen és ne jöjjön többet vissza soha. Maga az egyetlen ember, ki előtt szégyelem ezt a mi életünket.

Menjen vissza a birtokára. Vegyen el egy tisztességes, fiatal urit leányt, Olyat, a kinek anyja válogatja meg olvasmányait, az apja a társaságát. Olyat, a ki minden este imádkozik és még álmában sem sejt, hogy mi a bűn. Menjen haza és ha valaha még velünk találkozik, forduljon félre, ne ismerjen reánk, mert maga az egyetlen ember, ki előtt lesütöm a szememet.

A fiatal ember megfogta a leány kezét.

— Ilka, én most elmegyek, de visszajövök magáért, érti?

A leány végig nézett rajta, sötétben, mély haragos, fájdalmas szerelemmel.

— Ha igazán szeret, nem hagyott volna ebben a világban egy percze sem.

A fiatal ember fölemelte fejét:

— Pedig mégis visszajövök... Sokkal hamarabb, mintsem gondolja...

Mikor a színész nő visszajött, már egyedül találta leányát. Ilka ott állt az ablaknál és me-reven barmult ki a sötét éjszakába. Az anyja gyöngéden megérintette a vállát.

— Hol van Tarczay?

— Elment — felelt a leány, a nélkül, hogy visszafordult volna.

— Mit csinálsz itt, Ilka?

— Várok — felelt a leány — s hangjában ott csegett a szerelmes nők fanatikus, elszánt, törhetetlen hite... L. L.

Tempi passati! Csak örülhetünk, hogy városunkról, mely társadalmi, vagy más kulturkérésekben ugys alig hallatja szavát, most reklámot regél a világ.

Munkatársunk utánajárt a tüntetések statisztikai oldalának és megállapította, hogy a bevert ablakok tulajdonosai kétfarmadrészben függetlenségi elvű polgárok; És a tüntetést a függetlenségi vezetők által fanatizált tömeg rendezte!

A történelmi igazság kedvéért megjegyezhetjük, hogy kedves tenoristánk, Karacs bácsinak zugó-utczai ablakait is megnyitotta a közápor épen akkor, midőn Tantiin kedves áriáit próbálta.

A modell, a modell, a modell és százszor a modell. Csak ez hallatszik mindenféle aggok, férfiak és ifjak ajkain. Beszélnek repedt szívekről, (per analogiam: repedt ablak), mámoros éjszákáról és Komlóssi Emmáról.

No, mert Komlóssi, hát ő star. Olyan erő, kit nem lehet egészen eléggé kiaknázni, ki hiányos öltözékben épügy, vagy jobban hat, mint az utczán drapp köpenyében.

Komjáthy dörzsöli a kezét, Aranyossy tata előszedi valahonnan a régi, régi lomtárból mosolygó fiziognomiáját. A színház megélenkül, habitűk, statiszták, csillagok és kardalosos szájáról-szájra suttojják:

Siker, nagy siker!

És közben a látócsövek ezrei szegeződnek arra a függönyre, mely mögött a paradicsom van.

A legérdekesebb a dologban, hogy a Modell előadásain mindig tulsulyban volt a feminini generis, még pedig a fiatalabbjából is.

Gamma.

SZÍNHÁZ.

A MODELL.

Komlóssi Emmának.

Nem is tudom, mi történt énvelem most,

Mikor téged modellnek láttalak,

Egyszerre érzett lelkem minden üdvöt

A mámoros, nagy élvezet alatt.

S ne hidd, hogy ez csak énnekem, bohónak

Ábrándos, ifju szívét hatja át:

Mindönk nevében nyujtom ime által

E nagy városnak nagy hódolatát.

Mert aki téged láthatott, Coletta,

És meghallgatta fölcsegő szavad,

Mindnyája arra szentül esküt is tesz,

A szubrettek modellje hogy te vagy.

Nem is volt kéz, amely ne tapsolt volna,

Se szív, amely ne dobbant volna meg.

Mindenki érted lelkesült, rajongott,

Mindenki együtt érzett teveled.

Nekem meg nem jött álom a szememre,

Mikor merengve hazatértem én;

Alakjaidnak kedves szép csoportja

Emlékektől kísérve tünt elém.

Láttam Denise-t és a bűbájos Azrát,

Verust, Colettát és Aléziát,

Lilit is láttam, ifjan és bohón, hajh,

Amig tüzére néki trombitált.

És eigondoltam, mennyi édes ábránd

Keletkezett szívünkben akkoron,

És elgondoltam, hányszor andalogtunk

Ezernyi édes, bájos dallamon.

A művészetnek gyönyör a jutalma,

Mit annyi szívben életre fakaszt:

Fogadd tehát gyönyörben kelt szavunkat,

Oly szívesen, amint mi mondjuk azt!

Csiribiri.

A modell. Négyeszer került színpadra Souppé gyönyörű zenéjű operettje, mindannyiszor telt ház előtt. A siker a Komlóssi Emma nevéhez fűződik, ki kitűnő interpretálásával és igen szép énekszámaival mindenkit meghódított. Minél több kifejezéssel óhajtanók sikerét ilusztrálni, annál több zománczot vonnánk le művészetének varázsából. Érczkövi ügyesen mozgott ugyan, de énekszámait szerfölött gyengék s így hatásos szerepével hatást elérni nem tudott. Bárdos szintén lenn járt a szokott homályban és modorosságban. Nagyon ügyes volt Nagy Gyula, ki napról-napra javul és fejlődik. Karacs a két első estén brillirozott, de a másik kettőn rekedt volt. A tánczosnők ügyesek, a kar tulságos intonálásával érthetetlen és zajos volt. (g.)

A sötét pont. Két esztendeje vette észre a debreczeni közönség, hogy van, vagy volt nekünk egy Csiky nevű színműírónk is. Azóta majdnem minden darabját megnézte és mindet megtapsolta a telt ház. Ugy volt ez szerdán este is, mikor a fenti című középdráma került színpadra. A sötét pontu vagy multu hőlyget Fáy ábrázolta úgy, hogy sokan sirtak rajta. Szabó Irma naivságán meg sokat és jólesően mosolyogtak. Ödly, Sarkadi és Tanay a férfi-, Breznay, Kiss és Szigeti a női-ensemblét szolgáltatták legügyesebben. (n.)

HÍREK.

A STAR.

A star, ő Komlóssi Emma. Ma nincs nevezetesebb egyéniség Debreczenben, mint ő. Képével és nevével alszik és ébred sok, sok finemű.

Anélkül, hogy meginterjúhottuk volna a kedves művésznőt, a következőket elmondhatjuk róla.

Vagy játszik, vagy nem játszik. Ha játszik, mindig hódít. Ha nem játszik, akkor is hódít. Mert ha bevonult a páholyába, nincs látcső, melynek üvege ne az ő nézésében homályosodnék el.

Szerdán este történt. Háromszor egymásután kreálta a Modell farszót czimszerepét. Mindenki azt hitte, hogy szerdán este nem jön fel az előadást megnézni. És tényleg: hét óra, fél nyolcz s az Emmike sehol.

Én nem bittem ebben a dologban, hogy lehessen egy színész, aki sikerei után ne mutogassa magát? S hogy ez a színész épen Komlóssi volna?

Ez sok volt. Idegesen fészkelődünk helyeinken. Már t. i. azok, akik megszokták, hogy minden este lássák őt, vagy a színpadon, vagy páholyában.

Egyszer úgy véletlenül felpillantok a baloldalra. Erről a baloldalról meg kell jegyeznem, hogy sokkal elhagyottabb és ridegebb, mint a jobboldal. Hát, teremtom, látok egy nagy, nagy fehér kalapot, az alatt meg egy végtelenül bájos arcot. Nini, hiszen ez ő! De hogy került a jobboldalra? Talán megakarta bizonyozni, hogy őt bárhol is észreveszik.

Átnézek az ő rendes páholyába. Idegen arcok ülnek benne. Ah, mily figyelmetlen a tatus. Más páholyok meg konganak az ürességtől. Miért adta ki ezt a páholyt?

A következő perczben szájáról-szájra járt a nagy hír, s a látócsövek boldogan szegeződtek arra a helyre, hol a tavasz virul.

(gáz.)

A főiskolai polgárság új elnöke.

A debreczeni tüntetések alkalmával sokan — alaptalanul — azaz gyanusították az akadémiai ifjúságot, hogy neki élénk szerepe volt a tüntetésben, sőt némelyek épen őket mondották azoknak, kik rendezték a sajnálatos botrányt. A Jouhallgatók Segítő Egyletének addigi elnöke Ifj. Rácz Lajos, ki e híresztelések alapján megtámadva látta a testület erkölcsi létét, lemondott tisztségéről, mert, mint hangsúlyozza, a főiskolai ifjúság kebelében tényleg van egy frakció, mely mint más egyéb, ugy ez ügyben sem értett vele teljesen egyet s mert nem akarja, hogy vezetése alatt az ifjúság egyrésze más álláspontot foglaljon el, mint az elnökség. Utóda a mult keddi gyűlésen választott meg Fráter Ernő 4 jh. személyében. Nagy és szép feladatok várnak az egyesületre ez évben is, különösen a pesti ifjúság ismeretes politikája ellen való állásfoglalásban s ezért aggodalommal vegyes szeretettel óhajtanok sikert a küzdelemhez.

A hajdumegyei képviselők. Megyénkben a következő képviselők nyertek mandátumot: Debreczenben Thaly Kálmán I. (ker.), Dr. Bakonyi Samu (II. ker.) és Dobiecki Sándor lovag (III. ker.), H.-Böszörményben Dr. Benedek János, H. Szoboszlón Kovács Gyula, H.-Nánáson Rákosi Viktor és Nádudvaron Papp Elek. Dobiecki kivételével, aki kormányparti program alapján nyert megbízást, a többi megválasztott képviselő mind Kossuth-párti független követ. Kurucz volta tehát Hajdumegyének pártatlan hazánkban.

Csokonai Lillája. A Lilla arcképét csakugyan felfedezték Kómáromban s annak az olajfestménynek, mely Lillát 17-18 éves korában ábrázolja. hű fotografikus másolatát megküldötte Szendrey Imre festőművész Komlóssy Arthurnak, a Csokonai-kör alelnökének. Ezzel a képmással nagyban gazdagodott irodalmi körünk muzeuma.

A gépjavitó műhelyben egy Turacz nevű munkás az esztergapadnál dolgozott s egy hatalmas vasdarab oly szerencsétlenül zuhant le arról, hogy Turacznak a ballábát veszedelmes megebesitette. A kórházban ápolják.

A reformáció emlékünnepe. A debreczeni ev. ref. főiskola a reformáció emléknapján, 1901. évi október hó 31-én délelőtt 10 órakor a nagytemplomban alkalmi isténtszeletet tart a következő sorrenddel: 1. Felálló ének: 37. dicséret I. verse. 2. Gyülekezeti kőzének: XLVI. szoltár I. verse. 3. A reformáció emlékére. Palmertől. Előadja: a főiskolai énekkar. 4. Imádság. Tartja: Dr. Erdős József, theol. akad. tanár. 5. Luther éneke. Előadja: a főiskolai énekkar. Ezt követőleg orgonaszó mellett szószékre lép és 6. Egyházi beszédet mond: Csiky Lajos, theol. akad. tanár, főiskolai lelkész. 7. Atyánk! előttd. Éneki: a tanítóképzőintézeti énekkar. Szövegét írta: S. Szabó József, főgym. vallásnár. Dallamát szerzé: P. Nagy Zoltán, tanítóképzőintézeti ének- és zenetanár. 8. Záró ének. 170. dicséret 10. verse.

A debreczeni tanári kör e hó 19-én tartotta a második gyűlését Dóczy Imre elnöklése alatt. Dr. Horvay főreáliskolai tanár tartott felolvasást arról, hogy a francia nyelvtanárak szakszerű kiképzése végett évenként 5-5 tanárjelöltet kellene Párisba küldeni és néhány professzort műkedvelő tanulmányuttra. Az indítványt tetszéssel fogadták.

Tizkoronás arany. Ilyen értéket is fog valószínűleg kibocsátani legközelebb a Osztrák-Magyar Bank. Bár felmerült azon aggodalom, melyszerint a külföldi tapasztalat tanúsága szerint az ily kis pénzek gyorsan kopnak, a jegybank főtanácsa javaslatba hozta csütörtöki gyűlésén, hogy a forgalom szükségleteihez mérten veretni kell ily pénzeket. A batározat eddig ismeretlen.

A debreczeni függetlenségi kör jubileuma. Huszonöt esztendő fennállását ünnepli meg a jövő hónapban a debreczeni függetlenségi kör. Az ünneplő műsora általánosságban már meg is volna állapítva, csak a napra vonatkozólag nem történt még végleges megállapodás. Az ünnepség végén díszbeled lesz a Korona vendéglő dísztermében. Ekkor szenteli fel a kör most készített zászlóját is, mert mindmáiglan nem volt külön zászlója az egyesületnek. Ez a 25 éves jubileum bizonyára magára vonja Debreczen és vidéke független polgárságának az érdeklődését, bár minden nagyboldaj, táncz nélküli esik meg. Az ünnepséget rendező bizottság fáradhatatlanul dolgozik az eredményesség elérhetése végett s a siker valószínűleg nem fog elmaradni.

Halottak napján. Az őszi szél borongása leng felettünk. A sárgult, lehult falevelek az elmulásra emlékeztetnek. Valami fájó, de megnyugvást adó sejtés hatja át a szíveket s ilyenkor olyan jó emlékezni. Emlékezni szeretteinkről, ismerőseinkről, jóbarátainkról, akiket elragadtott közülünk a teremtő. A temető képe is szomorú. A sirokat telehordta a szél tarkagalyakkal, az eső megsüppedtetta a rögöket. Majd halottak napján! Kimegyünk ájtatos lélekkel a másvilág lakóinak birodalmába, elsírjuk könnyeinket sirhantjuk felett, gyertyáinkkal, mécesesinkkel az emlékezés örök lángját élesztjük fel ez elárvult, néma országban. Az elmulás, az enyészet szele megcsap bennünket, de megnyugodva hagyjuk ott a temetőt. Végre is idekerülünk mindnyájan.

Ribillió volt tegnapelőtt a nagyerdőn, mert Csuvka József 70 esztendő aggastyán, ki hajdan mázsáló volt a városnál, föbelötte magát. Meghalt. És a Nagyerdő most is beszélget magáról, most is, mikor csak az elmulás szelleme borong hervadt lombjai közt.

A kisvasut áldozata. Az a szerencsétlen leány, kit a választási tüntetések alatt elgázolt a kisvasut, Pottermann Teréz, valószínűleg belehal szenvedett sérüléseibe. Orvosai nem bíznak felgyógyulásában.

Husz gramm morium. Ennyit ivott Szegedi József 48 éves timársegéd e veszedelmes folyadékából, mert a jobb napokat is látott férfi családostul együtt nyomorba jutott. Természetesen megölte a méreg.

A kivándorlások ellen intézett az országgyűléshez feliratott Sopron vármegyei közönsége, melyben módna keresést kéri arra, hogy az amerikai kivándorlásnak gátat lehessen vetni, sőt a kivándorlottakat is haza lehessen hozni. Törzskönyvet kell vezetni minden városban és községben, mely a kivándorlók jegyzéke legyen. Megküldötte azt átirat alakjában Debreczen városának is Sopronmegye. A jogügyi bizottság véleményének meghallgatása után a tanács pártolól fogja előterjeszteni ez indítványt a közgyűlésnek és kéri fogja, hogy ily szempontból Debreczen is intézzen feliratot a Házhoz.

Schladerer-Szlávik. Schladerer igazgató sógora, Szlávik főhadnagy egy bécsi lap jelentése szerint lemondását fogja benyújtani, mert a soproni bankesd őt is kompromittálta. Állítólag neje ellen is válopert indit Szlávik főhadnagy.

Uj ügyvéd. Dr. Árvay Béla, ki a napokban tette le Budapestén az ügyvédi vizgált, irodáját legközelebb megnyitja városunkban.

11,980
1901.**Arverési hirdetmény.**

Debreczen sz. kir. város tanácsa által közhírré tétetik, hogy a 134/9788—10,070—1901. bkgy. sz. határozat alapján a Bika szálló, a Nagyerdei vigadó, Leveles-szin együttesen, és pedig a Nagyerdei vigadó és Leveles-szin 1902. év január hó 1-től azon év végeig, a Bika szálló, a Nagyerdei vigadó és Leveles-szin 1903. év január hó 1-től 1912, illetve 1922 decz. hó végeig terjedő időre az 1901. évi november hó 13-án d. e. 9 órakor a városház nagytermében nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek bérbeadni fog. A bérletre vonatkozólag zárt ajánlatok is elfogadtnak. — A zárt ajánlatok 1901. évi november hó 12-ik napjának d. u. 5 órájáig adhatók be; felhivatnak tehát zárt ajánlat tevők, hogy ajánlatukat, a kitűzött időig a polgármesteri titkári hivatalnál adják be, mert a később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az árverelni szándékozók a kikiáltási ár 10%-át az árveréssel megbizottak kezeihez készpénzben letenni.

Zárt ajánlattevők pedig a kikiáltási ár 10%-át a házipénztárnál letenni s a letéti jegyet ajánlatukhoz csatolni kötelesek.

Figyelmeztetnek árverelni szándékozók, hogy a részletes árverési, illetve zárt ajánlati feltételek a számvéveségénél a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Debreczen, 1901 szeptember 26.

A városi tanács.**Magyar királyi állami méntelep parancsnoksága Debreczen.**

1006. szám.

SZV.

Arlejtési hirdetmény.

A debreczeni magy. kir. állami méntelep eperjesi, debreczeni, turia-remetei, rima-szombati, szatmár-nemeti és jászberényi osztályainál elhelyezett katonai legénység és ménállomány részére 1901. évi november hó 1-től 1902. évi október hó végéig szükséglenő takarmány és egyéb cikkek biztosítása tárgyában folyó évi október hó 28-án délelőtt 9 órakor írásbeli zárt ajánlatok tárgyalása fog alulírott méntelep parancsnokságnál megtartatni.

A szállítási feltételek ugy az alulírott méntelep parancsnokságnál, mint az egyes teleposztályoknál megtekinthetők.

Az ajánlatok szerkesztésére, valamint a cikkek mikénti szállítására vonatkozólag felhivatik az érdekeltek figyelme a hatóságilag kifüggesztett árlejtési hirdetményekben foglalt mintára.

Debreczen, 1901. évi október hó.

A debreczeni m. kir. állami méntelep parancsnoksága.

<p>Bikszádi ásványviz árlappal és ismertető könyvecskével bérmentve szolgál a Kütközétség Bikszád (Szatmármege).</p>	<p>BIKSZÁDI ásványos gyógyvizet, mely egyedül a maga nemében, több birneves egyetemi orvostanár és birneves vidéki orvosok hatásánál fogva főlebe helyezik a külföldi és drága Selters és Gleichenbergi vizeknek. Gyógyító hatása a bikszádi ásványos gyógyviznek kitünően bevált idült és heveny légsőhurut, hangszalag-hurut, vérköpés ellen. — Nagy konyhasó tartalmánál fogva vérhányás, tudósucs-hurutnál és kezdődő gümörkóránál, továbbá Bikszádi viz alkalmat kitünő eredményt értek el a zása által emészthetlenség, idült és heveny gyomorhurut, máj- és epe- hólyagbántalomból, a belek renyhe működésénél, vesehomokban szenvedőknél, görvélykóros daganatoknál, heveny- és idült női bántalmaknál, mint specificum vált be.</p>
<p>A Bikszádi viz bérlije s a sztojka viz főelárúsitói: ALMER LAJOS és KÁROLY nagybányai lakosok.</p>	
<p>SZTOJKAI ásványvizet, mint Erdély gyöngyét, nem hiába nevez- ték el magyar karlsbadi vizek, mert tényleg annak gyógyhatása, a szigorú diéta betartásával: idült gyomorbántalom, máj- és epehólyag, valamint epe- kőbajoknál, nemkülönbön czukorbetegségnél alkalmazva, valóságos csodákat mű- Sztojka ásványviz a lég- vel, kitünő hatása a zős- vegyek összes bántalmainál, valamint a női bajok és görvélykóros bántalmak- nál is. — A Sztojka ásványviz dús szénavegyület- tartalmánál fogva, akár borral, akár gyümölcszörppel vegyítve, mint kellemes üdítő ital, párját rit- kítja. A Sztojka ásványviz hosszas használat elváltozást nem idéz elő s így a rossz ivóvizet is pótolja bár- mely vidéken, annyival is inkább, mert hosszas állás után nem csapódnak ki belőle a szilárd alkotórészek, mely tulajdonsága lehetővé teszi a tengerentuli szállítást.</p>	<p>Sztojka ásványviz árlappal és ismertető könyvecskével bérmentve szolgál a Forráskezelőség Sztojka u. p. Magyar-Lápos. (Szolnok-Dobokam.)</p>

A „Debreczen-Nagyvárad Értésítő”

részére hirdetések

jutányos áron elfogadtnak

Gróf Degenfeld-tér 3-ik sz. I. emelet.

Gépészeti- és építkezési vasöntvények gyártása!

Minden külföldinél jobbak!
és olcsóbbak!

a „Debreczeni Vasöntőde és Géplakatosság”

arany éremmel kitüntetett

Kútszivattyúi,

Borsajtói és Szőlőzúzógépei!

Eladás egyedül a gyártelepen:

Péterfia végén, a Hadházi-utczában.

Gazdasági- és ipari gépek legjutányosabb javítása!

GYOMORBETEGEKNEK!

Mindazoknak, kik hűlés, a gyomor túlterhelése, hiányos, nehezen emészthető, forró, avagy nagyon hideg ételek élvezése, avagy rendetlen életmódjuk által gyomorbetegeket, u. m. gyomorhurut, gyomorgörs, gyomorfájdalmak, nehéz emésztést vagy elnyálkásodást kaptak, ezennel egy kitünő háziszser ajánlatik, melynek kiváló gyógyító ereje sok év óta ki van próbálva. Ez az ösmeretes

emésztési és vértisztítószer, a

Hubert Ullrich-féle növénybor.

Ez a növénybor kitünő, gyógyhatásuaknak talált növényekből és jó borból készül, erősíti és élénkíti az emésztési szerveket, anélkül azonban, hogy hashajtószer lenne. A növénybor elhárítja a véredények betegségeit, megtisztítja a vért minden romlott betegséget okozó anyagoktól és elősegíti az egészséges vér újjákepződését.

A növénybor idején való használatánál, — a gyomorbajok nagyrészt már csirában elfolytatnak. Nem szabadna késedelmezni, tehát ezt minden más erős maró hatású és az egészségre ártalmas szerrel szemben előnyben részesíteni. Minden symptomák, u. m. fejfájás, felbőfőgs, gyomorgörs, felfuvadás, osszullt és hányás, melyek kronikus (régii) gyomorbajoknál annál hevesebben lépnek fel, már egynehányzori ivás után elmaradnak.

Székrekedés és annak kellemetlen következményei, szorulás, kólika, szivdobogás, álomhiány, valamint vértolulások a májban, lépben és ereken (hämorrhoidák) a növénybor használata által gyorsan és gyengéden elmulasztatnak. A növénybor kitünő szer az emésztés előmozdítására, erősíti az emésztési szervezetet és eltávolítja a gyomorból és belekből a használatlan anyagokat.

Soványság, vérhiány, halvány arczzsin, elerőtlenedés nagyrészt a rossz emésztés, tökéletlen vérképződés és májbetegségek következménye. Teljes étvágytalanság, ideges kimerültség és rosszkedv, valamint gyakori főfájás és álmatlanság mellett az ilyen beteg gyakran lassan elsorvadnak. A növénybor a meggyengült életerőnek új impulzust ad, növénybor gerjeszti az étvágyat, javítja az emésztést és táplálkozást, gyorsítja az anyacsereit, elősegíti a vértisztítást, megnyugtatja a felizgulat idegeket, új erőt és életet kölcsönöz a betegnek. Számos elismerő és köszönőlevél igazolja ezt. — Növénybor kapható 1 frt 50 kros és 2 frtos üvegekben a következő helyeken levő gyógytárakban: Debreczen, Sámson, Hajdu Vámos-Péros, Bagamér, Nagy-Léta, Hosszu-Pályi, Derecske, Konyár, Hajdu-Szoboszló, Kaba, Földes, Nádudvar, Balmaz-Ujváros, Hajdu-Böszörmény, Hajdu-Hadház, Bököny, Balkány, Nyir-Adony, Szt-György-Ábrány, Ér-Mihályfalva, Székelyhid, Bihar-Diószeg, Pocsaj, Kis-Marja, Berettyó-Ujfalú, Bihar-Torda, Nagy-Rábé, Nagy-Bajom, Püspök-Ladány, Kerecs, Egyek, Csege, Tisza Polgár, Hajdu-Nánás, Hajdu-Dorog, Uj-Fehértó, Búd-Szt-Mihály, Nyiregyháza, N-Kálló, Kálló-Semjén, Mária-Pócs, Nyir-Bátor, Bogát, N-Ecsed, Szaniszló, Nagy-Károly, Tasnád, Csány, Margita, Szalárd, Bihar, Csatár, Püspöki, Mező-Keresztes, Körös-Tarján, Berek-Böszörmény, Zsáka, Füzes-Gyarmat, Dévaványa, Szeghalom, Csökmő, Vésztó, Okány, Zsadány, Marcziháza, Nagy-Szalonta, Nagy-Várad, valamint Magyarország minden nagyobb és kisebb helységében, ugyszintén egész Ausztria-Magyarországban a gyógyszerárakban.

A debreczeni gyógyszerárak 3 és több üvegeket eredeti áron küldenek Ausztria-Magyarországban bárhova.

Utánzásoktól óvakodjunk.

Tessék határozottan kérni

Hubert Ullrich-féle növénybort.

Az én növényborom nem titkos szer, tartalomrészei a következők: Malagabor 450 0, borszesz, 100 0, glicerin 100 0, vörösbör 240 0, Ebereschenedv 150 0, cseszesnyel 320 0, Manna 30 0, Fonchel, Anis, Helénagyökér, amerikai erögyökér, Enzian, kalmusgyökér aa, 10 0. Ezeket tessék összekeverni.